

5. На одержанні неправомірної вигоди викрито посадовця Київського ТЦК та СП. Офіційний сайт Офісу генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/na-oderzanni-nepravomirnoyi-vigodi-vikrito-posadovcsya-kiyivskogo-tck-ta-sp> URL: (дата звернення 11.05.2024).

Актуальні секторальні проблеми стійкості критичної інфраструктури

Анатолій Степанюк,
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права
гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету
ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна
e-mail: a.stepaniuk@khai.edu
ORCID: 0000-0002-0877-6319

КОМПОНЕНТИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Науковій спільноті було запропоновано прийняти участь у науково-практичній конференції на тему «Міждисциплінарний дискурс: стійкість критичної інфраструктури». На наш погляд, для дискурсивного розуміння означеної теми насамперед необхідно визначитися зі змістом вживаних основоположних понять, характерним категоріальним апаратом.

Так, у Вікіпедії міститься визначення інфраструктури як сукупності споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства [1].

Розрізняють виробничу і соціальну інфраструктуру і в цих різновидах особливої уваги заслуговує критична інфраструктура. У Європейській програмі захисту критичної інфраструктури під критичною інфраструктурою розуміють фізичні й інформаційні технологічні об'єкти, мережі, послуги й активи, пошкодження чи руйнування яких спричинить серйозний вплив на здоров'я, безпеку, захищеність чи економічне благополуччя громадян або ефективне функціонування урядів у країнах ЄС [2]. Тобто Європейський Союз визначає критичну інфраструктуру як системи, які мають важливе значення для підтримки життєво важливих соціальних функцій. Виведення з ладу критичної інфраструктури, її руйнування або пошкодження в результаті стихійних лих, тероризму, злочинної діяльності або зловмисної поведінки, може істотно негативно вплинути на безпеку ЄС і добробут громадян.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 563 затверджено Порядок формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури держави, де містяться такі визначення:

«критична інфраструктура - сукупність об'єктів інфраструктури держави, які є найбільш важливими для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення і виведення з ладу або руйнування яких може мати вплив на національну безпеку і оборону, природне середовище, призвести до значних фінансових збитків та людських жертв;

об'єкти критичної інфраструктури - підприємства та установи (незалежно від форми власності) таких галузей, як енергетика, хімічна промисловість, транспорт, банки та фінанси, інформаційні технології та телекомунікації (електронні комунікації), продовольство, охорона здоров'я, комунальне господарство, що є стратегічно важливими для функціонування економіки і безпеки держави, суспільства та населення» [3].

Згідно з пунктом 21 частини 1 статті 1 Закону України «Про критичну інфраструктуру» сектор критичної інфраструктури - це сукупність об'єктів критичної інфраструктури, які належать до одного сектору (галузі) економіки та/або мають спільну функціональну спрямованість.

У відповідності з частиною 4 ст. 9 Закону України «Про критичну інфраструктуру» до життєво важливих функцій та/або послуг, порушення яких призводить до негативних наслідків для національної безпеки України, належать, зокрема: 1) урядування та надання найважливіших публічних (адміністративних) послуг; 2) енергозабезпечення (у тому числі постачання теплової енергії); 3) водопостачання та водовідведення; 4) продовольче забезпечення; 5) охорона здоров'я; 6) фармацевтична промисловість; 7) виготовлення вакцин, стале функціонування біолабораторій; 8) інформаційні послуги; 9) електронні комунікації; 10) фінансові послуги; 11) транспортне забезпечення; 12) оборона, державна безпека; 13) правопорядок, здійснення правосуддя, тримання під вартою; 14) цивільний захист населення та територій, служби порятунку; 15) космічна діяльність, космічні технології та послуги; 16) хімічна промисловість; 17) дослідницька діяльність [4].

Стаття 9 Закону України «Про критичну інфраструктуру» вказує на те, що перелік секторів критичної інфраструктури та суб'єктів, відповідальних за формування та реалізацію державної політики у відповідних секторах національної системи захисту критичної інфраструктури визначається Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури» від 9 жовтня 2020 р. № 1109 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16 січня 2024 р. № 48) затверджено Перелік об'єктів критичної інфраструктури, до яких, віднесено: 1) паливно-енергетичний сектор; 2) цифрові технології; 3) захист інформації; 4) харчова промисловість та агропромисловий комплекс; 5) державний матеріальний резерв; 6) охорона здоров'я; 7) ринки капіталу та організовані товарні ринки; 8) фінансовий сектор;

9) транспорт і пошта; 10) системи життєзабезпечення; 11) промисловість; 12) сектор громадської безпеки; 13) цивільний захист населення і територій; 14) охорона навколишнього середовища; 15) сектор оборони; 16) сектор правосуддя, основною послугою якого є здійснення правосуддя, а секторальним органом у сфері захисту критичної інфраструктури визначено Державну судову адміністрацію; 17) сектор виконання кримінальних покарань, тримання під вартою та утримання військовополонених, основною послугою якого є тримання засуджених, осіб узятих під варту, в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, а також утримання військовополонених у таборах (дільницях) для тримання військовополонених; у якості секторального органу у сфері захисту даної критичної інфраструктури визначено Міністерство юстиції; 18) державна реєстрація; 19) наукові дослідження та розробки; 20) фінансовий сектор; 21) вибори та референдуми; 22) соціальний захист; 23) інформаційний сектор; 24) державна влада та місцеве самоврядування [5].

Необхідно звернути увагу на розбіжності через те, що у Постанові Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року не йдеться про правопорядок як складову сектора критичної інфраструктури на відміну від п.13 ч. 4 ст. 9 Закону України «Про критичну інфраструктуру».

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2023 року № 825-р було затверджено Національний план захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури, стратегічною ціллю якого є правова регламентація діяльності об'єктів національного захисту критичної інфраструктури. Для досягнення цієї цілі уточнюються завдання та повноваження суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури [3].

Стаття 14 Закону України «Про критичну інфраструктуру» до суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури відносить: 1) Кабінет Міністрів України; 2) Апарат Ради національної безпеки і оборони України; 3) Центральну виборчу комісію; 4) Національний банк України; 5) Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг; 6) Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України; 7) Фонд державного майна України, інші центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом; 8) уповноважений орган у сфері захисту критичної інфраструктури України; 9) центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту; 10) секторальні та функціональні органи, інші міністерства та центральні органи виконавчої влади; 11) Службу безпеки України; 12) правоохоронні та розвідувальні органи, суб'єкти оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності; 13) Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України; 14) місцеві органи виконавчої влади (військово-цивільні адміністрації - у разі утворення);

15) органи місцевого самоврядування; 16) оператори критичної інфраструктури; 17) підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, які провадять діяльність, пов'язану із забезпеченням безпеки та стійкості критичної інфраструктури [4].

Таким чином, вищевказані нормативно-правові акти дозволяють виділити не тільки об'єкти критичної інфраструктури, але й її суб'єктів. Суб'єкти, якими є відповідні державні органи, що здійснюють життєво важливі функції, надають послуги у відповідних секторах, зобов'язані захищати вищеназвані сектори критичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Інфраструктура. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0> (дата звернення 12 травня 2024 р.).

2. European Programme for Critical Infrastructure Protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l33260&frontOfficeSuffix=%2F> (дата звернення 12 травня 2024 р.).

3. Порядок формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури держави. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2016-%D0%BF/paran17#n17>

4. Закон України «Про критичну інфраструктуру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення 12 травня 2024 р.).

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 1109 «Про деякі питання об'єктів критичної інфраструктури». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#n45> (дата звернення 12 травня 2024 р.).

6. Національний план захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2023-%D1%80#Text> (дата звернення 12 травня 2024 р.).

7. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки. Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> (дата звернення 12 травня 2024 р.).